

Ὡδὴ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

1.

Φιχτάτοι Συμπατριῶται!
 Ἡ' διχόνοια ὥς πότε;
 Τῆς φρονήσεως ἡ ὥρα
 Ἐφθασεν ἐξίχως τώρα.
 Συντριβήτω ἡ κακία!
 Ζήτω ἡ φιλογενεία!

2.

Σόλωνος, Θεμιστοκλέους,
 Ὀλυμπίου Περικλέους
 Εἴς' ἀπόγονοι, ὦ φίλοι!
 Φάνητε πατρίδος σύλκι.
 Διὰ τί μικροψυχία;
 Ζήτω ἡ φιλογενεία!

3.

Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους
 Ὡς συμπατριώτας φίλους,
 Βεβηθοῦντες εἰς τὸν ἄλλον
 Μ' ἐνθουσιασμόν μεγάλον.
 Διὰ τί μνησικακία;
 Ζήτω ἡ φιλογενεία!

4.

Ἐντροπή καὶ κατασχύνῃ
 εἶναι ἡ ἀγνωμοσύνη,
 Ἐἰς αὐτοὺς μὲν τοὺς χυδαίους,
 Μάλιστα δ' εἰς τοὺς σπουδαίους.
 Διὰ τί ἀπανθρωπία;
 Ζήτω ἡ φιλογενεία!

5.

Μιμηθῶμεν ὁμοφρόνως,
 Ἐπαινῶμεν δ' εὐγνωμόνως
 τοὺς Ἑλλάδος εὐεργέτας,
 Ὅχι Γέτας, Μασσαγέτας.
 Διὰ τί ἀχαριστία;
 Ζήτω ἡ φιλογενεία!

6.

Ὡ' σχολαστικοί! εὐθέως
 Ἄφετ', ἄρετε γενναίως
 Ὑβρεῖστε καὶ λοιδορίας,
 Ψεύδη καὶ συκοφαντίας!
 Ἔως πέτ' ἀναισχυντία;
 Ζήτω ἡ φιλογενεία!

7.

Κρότον δὲ τῶν λεξειδίων
Καὶ κακῶν κανονιδίων
Ἀπορρίψατε ὡσαύτως,
Καὶ μὴ γράφετε ἀτάκτως.
Φθείρου ματαιοπониά!
Ζήτω ἡ φιλογενεία!

8.

Κατασχίσωμεν σχολεῖα
Ἀρετῆς διδασκαλεῖα.
Ἀρετὴν ἅς διδάχθωμεν,
Καὶ μὴ λεξοπαταγῶμεν.
Ἔξω, ἔξω ἡ κακία!
Ζήτω ἡ φιλογενεία!

9.

Εἰς τὴν τρομερὰν πτωχείαν,
Τὴν ὀρθὴν φιλοσοφίαν
Πάντες ἐναγκαλισθῶμεν,
Καὶ προθύμως ἐκβοῶμεν,
„Ἐξω, ἔξω ἀμαθία!
„Ζήτω ἡ φιλογενεία!

10.

Σεβασέ μου Πατριάρχα,
Ἐκκλησίας ταξιάρχχα,
Λύχνε Πίσεως τῆς θείας,
Λάμπων τῷ φωτὶ σοφίας!
Ζῆτι ἐν εὐδαιμονίᾳ,
Ζήτω ἡ φιλογενεία!

11.

Ὡς περ ὁ Οὐρμνοφάντωρ,
Ὡ τοῦ κλήρου θεῖτε κράντωρ,
Σὺ τῷ ὄντι συμβουλευεῖς
Πάντας, καὶ καλῶς παιδεύεις!
Ζήτω σου ἡ παρουσία,
Ζήτω ἡ φιλογενεία!

12.

Σὺ ποιμὴν καλὸς ὑπάρχεις,
Καὶ σόφως προβάτων ἄρχεις,
Κ' ἐπὶ τοῦ μηρόν σου βάλλεις
Τὴν ῥομφαίαν σου, καὶ ψάλλεις,
„Ἐξω λύκοι καὶ θηρία!
„Ζήτω ἡ φιλογενεία!

13.

Ἅγιοι Μητροπολίται,
Ἱερώτατοι μεσίται,
Κράζατε συμφώνως πάντες,
Ἐκ τοῦ ὕπνου ἀναστάντες,
„Ἐξω ἡ φιλοπλούτεια!
„Ζήτω ἡ φιλογενεία!

14.

Ἱερεῖς τῆς Ἐκκλησίας,
Τέκνα ἱερᾶς σοφίας!
Ἐν ταῖς προσευχαῖς ἀπαύσως
Λέγετε τανῶν εὐτάκτως,
„ὦ Ἱ. Θεέ, Αὐτοσοφία,
„Ζήτω ἡ φιλογενεία!

15.

Κήρυκες Εὐαγγελίου,
Τοῦ ἁγίου τε καὶ θείου!
Εἰς τὸν ἄμβων' ἀναβῆτε,
Καὶ δακρύοντες φωνεῖτε,
„Τέκνα, ὅχι ἀμαθία!
„Ζήτω ἡ φιλογενεία!

16.

Ὡ Πνευματικοὶ γενναῖοι,
Ὡς γονεῖς σοφοὶ, σπουδαῖοι,
Λέγετ' ἐξομολογοῦντες,
Πάντοτε δακρυρροοῦντες,
„Δότε, δότε εἰς σχολεῖα!
„Ζήτω ἡ φιλογενεία!

17.

Προὔχοντες καὶ Ἡγεμόνες,
Οἱ τοῦ Γένους κηδεμόνες!
Ἀγαπᾶτε τὴν Ἑλλάδα,
Προσκυνεῖτε τὴν Παλλάδα!
Μεθ' ὑμῶν ἡ ὁμοιοία!
Ζήτω ἡ φιλογενία!

18.

Ὡ διδάσκαλοι σοφίας,
Ἀρετῆς τε καὶ παιδείας,
Κριτικοὶ καὶ Φιλόλογοι,
Ἱατροὶ καὶ Δικολόγοι!
Διὰ τί ζηλοτυπία;
Ζήτω ἡ φιλογενία!

19.

Ἐμποροὶ μικροὶ μεγάλοι,
Ὡς περ Ζωσιμαδαὶ ἄλλοι,
Δείξατε τὴν προθυμίαν
Εἰς Ἑλλάδος Θεραπείαν.
Διὰ τί φιλαργυρία;
Ζήτω ἡ φιλογενία!

20.

Ὡ φιλόμουσοι, γενναῖοι,
Ἀξιοὶ τοῦ Γένους νέοι!
Λάμψατε ὥς περ Ἰφωσῆρες
ἵνα γέννησθε σωτῆρες!
Διὰ τί φιληδονία;
Ζήτω ἡ φιλογενία!

Ἐν τῷ Μονασιερίῳ
τοῦ Βατοπεδίου,
τῇ 1ᾳ τοῦ Ἰουλίου,
κατὰ τὸ αἰωζ' ἔτος
τὸ σωτήριον.

21.

Ἕλληνες συμπατριῶται!
Πάντες Θεραπείαν δότε
Εἰς Ἑλλάδα σεδασμίαν,
Δουσχῇ καὶ παναθλίαν·
Ὅχι, ὄχι ἀσπλαγχνία!
Ζήτω ἡ φιλογενία!

22.

Ἡ Ἑλλάς δακρυβέροῦσα,
Λυπούμενη, καὶ θρηνοῦσα,
Γοερώς ἀναστενάζει,
Κ' εἰς τὰ τέκνα της φωνάζει,
„Ἐως ποτ' ἡ ἀμαθία;
„**Ζήτω ἡ φιλογενία!**
„Ἐως πότε ἡ κακία;
„**Ζήτω ἡ φιλογενία!**
„Ἐως πότ' ἀσυμφωνία;
„**Ζήτω ἡ φιλογενία!**
„Ἐως πότ' ἡ ἀτιμία;
„**Ζήτω ἡ φιλογενία!**

Σωφρόνιος Ἀθηναῖος,
Μοναχὸς τοῦ Ἀγίου ὄρους.

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ.

Εἰς τὸν 10. 11. 12. καὶ 13. Ἀριθμὸν τοῦ Α. Ἐ. τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐκηρύξαμεν εἰς τὸ Πανελλήνιον διαφόρους ἀξιολόγους καὶ περιεργούς ἀνακαλύψαι εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν καὶ Λατινικὴν Φιλολογίαν, γενόμενας παρὰ τοῦ ἐν Μεδιολάνοις σεδασμίῳ πατρὸς Κυρίου Ἀγγέλου Μαΐου. Ὁ σαρὴς οὗτος καὶ φιλέπωνες ἀνὴρ καταβάλλει καθημερινῶς κόπον εἰς ἐξέτασιν ἀρχαίων χειρογράφων σωζομένων ἐν τῇ Ἀμερσιανῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Μεδιολάνων καὶ κοινοποιεῖ τὰ ὅσα εὗρισκει σεδασὰ τῆς ἀρχαιότητος λείψανα, τῆς φιλοσοφίας τοῦ ἀνδρὸς τὰ νεώτερα δειγμάτων κηρύττομεν ἤδη διὰ τοῦ Α. Ἐ. ἐκ τῆς Γενικῆς Βιβλιοθήκης (Bibliothèque Universelle) τῆς ἐν Γενεύῃ ἐκδιδομένης (τόμ. ζ'. Ἀρθ. Γραμματεία Σελ. 18. τοῦ 1817.), καὶ ἐλπίζομεν νὰ κηρύσωμεν καὶ ἄλλα.

Α. Συγγράμματα τοῦ Φίλωνος. — Εὐσεβίου Χρυσοστομίου. — Ἀρμενικαὶ μεταφράσεις. — Γεωργίου Γεμιστοῦ πραγματεία (1).

Φίλων ὁ Ἰουδαῖος ἔγραφε πάντελλα συγγράμματα περὶ διαφόρων ὑποκειμένων τῆς Θρησκείας, τῆς Ἠθικῆς καὶ τῆς Φιλοσοφίας, τὰ ὅποια ὅλα δὲν σώζονται, καὶ ἔμειναν μόναι αἱ ἐπιγραφαὶ τινῶν ἐκ τῶν μὴ σωζομένων. Ὁ Ἀββᾶς Κύριος Μαΐος ἤρην εἰς τὴν Ἀμερσιανὴν Βιβλιοθήκην μίαν πραγματείαν περὶ ἀρετῆς εἰς ὄνομα τοῦ Φίλωνος. Τῆς πραγματείας αὐτῆς ἡ ἐπιγραφὴ ἦτον ψευδής, ἥτις ἐνεφάνειν

(1) De Philonis Judaei et Eusebii Pamphili scriptis ineditis aliorumque libris ex Armeniacâ linguâ convertendis dissertatio, cum ipsorum operum Philonis ac proesertim Eusebii speciminibus. — Scribente Angelo Maio. A. G. D. ex notitiâ sibi ab Armeniacorum codicum dominis impertita. — Mediolani 1816. In-4. et in-8.

αὐτὴν ὡς ἄλλοτι σύγγραμμα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως· ἀλλ' ἡ ὑπόθεσις τῆς διατριβῆς ἀποδείχνει, ποία εἶναι ἡ ἔρῃ ἐπιγραφὴ, ἣτις φαίνεται φανερά καὶ πρὸς τὸ τέλος τοῦ συγγράμματος. Κατὰ ἀλήθειαν δύσκολον ἦτον νὰ μὴν ἐκλάβῃ τις τὸ σύγγραμμα τοῦτο ὡς πραγματείαν τοῦ Φίλωνος ἀνεκδοτον· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κ. Μάιος ἐπρόβουμποιήθη νὰ τὸ ἐκδώσῃ (1). — Ἀλλὰ μετέπειτα ἔμαθεν ὁ ἀνὴρ, ὅτι καὶ πρὸ πολλῶν ἡδὴ χρόνων ἀπεδίδετο τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἰς Γεώργιον τὸν Γεμισόν, καὶ ὅτι εἶχε τυπωθῇ πολλάκις εἰς τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα, καὶ ἐν Ὁξωνίᾳ ἐν ἔτει 1752. Ὅθεν ὁ σοφὸς ἐκδότης παρευθὺς ἐδιώρῳσε τὸ σφάλμα του μετατυπῶνων τὸ πρῶτον φύλλον τοῦ εἰρημένου συγγράμματος· καὶ συνειθισμένος ὢν νὰ κηρύττῃ εἰλικρινῶς τὰς ἀνακαλύψεις του, δὲν ἠθέλησεν, ἀποδεικνύων ἀξιώσκειν τὸ Ἀμβροσιανὸν χειρόγραφον, νὰ σηκῶσιν τὴν ὑπόληψιν τῆς συγγραφῆς ἀπὸ τὸν Γεμισόν. Εὐχαρισεῖται μόνον νὰ σημειώσῃ, ὅτι ὁ Γεμισὸς συνέγραψε πολλὰ πονήματα ἐπιτέμνων ἄλλους, χωρὶς νὰ προσθέσῃ σχεδὸν τίποτε ἐδικόν του, καὶ ὅτι ἦτον ἐνδεχόμενον νὰ ἐπῆρε τὴν περὶ ἀρετῆς πραγματείαν του ἀπὸ καὶ νὺν βιβλίον τοῦ Φίλωνος (2). Τοιαύτη ἦτον ἡ τύχη τούτου τοῦ συγγράμματος τοῦ Γεμισοῦ, τὸ νὰ νομίζεται ὡς ἀνέκ-

(1) Φίλωνος τοῦ Ἰουδαίου . . . κ. τ. λ. Philonis Judaei de virtute cuiusque partibus. Invenit et interpretatus est Angelus Maius— Praeponitur Dissertatio cum descriptione librorum aliquot incognitorum Philonis cumque partibus nonnullis Chronici inediti Eusebii Pamphili et aliorum operum notitia e codicibus Armeniacis petita. — Mediolani, 1816. in-4. et in 8.

(2) Ὁ κύριος Μάιος σημειώνει ὅτι ὁ φίλων ἔγραψε τουλάχιστον δύο βιβλία περὶ Ἀρετῶν, ὅτι σώζεται μόνον ἓν, καὶ ὅτι τὸ ἄλλο, ὅπου ἐχάθη, ὥσθι· ἐμεταχειρίσθη ὁ Γεμισὸς διὰ νὰ συνθέσῃ τὸ σύγγραμμά τι. — Ἀς μὲ συγχωρηθῇ νὰ ἐκθέσω τὴν εἰς τοῦτο παρατήρησιν, ὅτι αὐταὶ αἱ πραγματείαι τοῦ φίλωνος ἦσαν μᾶλλον ἱστορικαὶ ἢ φιλοσοφικαί, περιέχουσαι τὴν ἱστορίαν τῶν διωγμῶν τῶν Ἰουδαίων* (Ἰδὲ Εὐσεβ. Ἱστ. Ἐκκλ. β'. 5. 6. — Fabric. Bibl. Graec. T. IV. Pag. 740, 741, Ἐκδ. Harles.). Ἀδριανὸς ὁ Βαλὸις (Adrien de Valois) ἐνόμισεν ὅτι τὸ δεύτερον βιβλίον τοῦ φίλωνος περὶ ἀρετῶν, καὶ ἡ πρὸς Κλήιον πρεσβεία αὐτοῦ ἦτον τὸ κατὰ φιλῆκειν σύγγραμμά του.

δοτον, διότι φαίνεται, ὅτι ὁ Πλαντίνος, ὅς τις τὸ ἐξέδωκεν Ἑλληνιστὶ ἐν Ἀντουεργία κατὰ τὸ 1575 ἔτος, δὲν εἶχε κάμ-
μίαν εἰδήσιν περὶ τῆς ἐκδόσεως καὶ τῆς Λατινικῆς μεταφρά-
σεως, τὴν ὅποιαν εἶχε κάμει ὁ Ὀκκος ὑπὲρ τοὺς εἰκοσι χρό-
νους ἀρχήτερα. Εἶναι λοιπὸν νῦν ἐκδοσις αὐτῇ τοῦ συγγράμ-
ματος τοῦ Γεμιστοῦ, καὶ τὴν χρεωστούμεν εἰς τὸν κύριον Μάϊον.
Τὸ κείμενον αὐτῆς εἶναι πλέον διαρθρωμένου παρὰ τὰ τῶν προ-
τιτερινῶν, καὶ ἡ γλαφυρὰ μετάφρασίς του ὑπερτερῇ τὴν τοῦ
Ὀκκου καὶ τοῦ Ἱερωνύμου Βολφίου.

Γεώργιος ὁ Γεμιστός, ἐπικαλούμενος Πλήθων, ἦτον ἓνας
ἀπὸ τοὺς πλέον σοφοὺς Ἑλλήνας τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶ-
νος. Διεπρέφε κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν ἐν Φλωρεντία σύνοδον
(1429) καὶ ἔρηνι πιστότερος τηρητὴς τῶν δογμάτων τῆς Γραι-
κικῆς Ἐκκλησίας παρὰ τὸν συμπολίτην του Βησσαρίωνα. Δι-
αυτοῦ ἐγνωρίσθη καὶ ἐθαυμάσθη εἰς τὴν Ἰταλίαν ἡ φιλοσο-
φία τοῦ Πλάτωνος. Αὐτὸς ἔδωκεν εἰς τὸν Κόσμον τὸν ἐκ
Μεδίκων τὴν ἰδέαν τῆς Πλατωνικῆς τοῦ Ἀκαδημίας, καὶ
ἀνεχώρησεν ἔπειτα εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἔχων ὑπόληψιν ὡς
σοφώτατος καὶ μάλιστα ὡς μέγας σοφὸς ἐκείνου τοῦ τόπου (1).

Ἐπειδὴ εἰς τὸ χειρόγραφον τῆς Ἀμβρουσιανῆς Βιβλιοθήκης
ἐφύετο ὁ Φίλων ὡς συγγραφεὺς τοῦ συγγράμματος τούτου,
ὁ δὲ κύριος Μάϊος μαθὼν, ὅτι εὕρισκετο εἰς τὴν Βενετίαν,
εἰς τὸ φρεντιζήριον τῶν Ἀρμενίων, ἐν χειρόγραφον περιέχον
τὴν Ἀρμενικὴν μετάφρασιν πολλῶν συγγραμμάτων τοῦ πε-
ριφήμου τούτου Ἰουδαίου, παρήγγειλε νὰ ἐρυνήσουν, ἀν-
μεταξὺ αὐτῶν εὕρισκετο καὶ τὸ περὶ Ἀρετῆς σύγγραμμα.
Πλὴν δὲν εὕρέθη· ἀλλὰ κάποιος Ἀρμένιος, ὀνομαζό-
μενος Ἰωάννης Ζοράβος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἐκοίνωσεν εἰς

(1) Fr. Philolph. epist. pag. 51, v. edit. 1702 Adeo
est bonis exinanita omnibus: ut proeter unum Georgium Gemy-
stum virum certe et doctum et gravem et disertum nihil invenias
dignum laude. — Περὶ τῆς Πλατωνικῆς Ἀκαδημίας τῆς φλωρεντίας, ἴδε
τὰ προλεγόμενα τοῦ Μαρσιλίου φικίνου κατ' ἀρχὰς τῶν τοῦ Πλωτῖνου καὶ
Πλάτωνος μεταφράσεων του. — Cramer de causis restauratae saeculo
XV in Italiam Philosoph. Platonicae. 1815. — Καὶ ὁ κύριος Sie-
weking, Προέσσωρ ἐν Γοττάρκῃ ἔγραφε Γερμανιστὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς τῆς
Ἀκαδημίας.

φόν Κύριον Μάιον τὴν πολύτιμον εὑρεσιν τῆς Ἀρμενικῆς μεταφράσεως πολλῶν συγγραμμάτων τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως. Ἐν ἔτει 1791 εὗρήκε τὸ περιέχον αὐτὰ χειρόγραφον εἰς τὴν ἐν Πολωνίᾳ Λέσπολιν (1), ὅπου, εἶναι γνωστὸν, ὅτι εἰς τὸν ἐνδεκατον αἰῶνα πολλοὶ Ἀρμένιοι ἐμετοίκισαν, διὰ νὰ ἀποφύγωσι τοὺς Σαρακηνοὺς, οἵτινες κατερήμοναν τὴν πατρίδα των. Ὁ Κύριος Ζοράδος ἀντέγραψεν αὐτὸ τὸ χειρόγραφον καὶ ἐγέμισε τὰ κενὰ μέρη αὐτοῦ με ἀποσπάσματα ἐκ τινος ἄλλου χειρογράφου, τὸ ὅποσον εἶναι ὁμοιον με αὐτὸ καὶ εὗρίσκεται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ τῶν Ἀρμενίων. Καὶ τὰ δύο ταῦτα χειρόγραφα ἐγράφησαν περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος. Πιθανὸν εἶναι ὅτι ἡ ἐν αὐτοῖς περιεχομένη μετάφρασις ἔγινε κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα· ἂν ἦναι ὁμοιως καὶ μετάφρασις τοῦ περιφήμου Ἰσρακοῦ Μωϋσέως ἐκ Χορήνης (Moïse de Chorène), καθὼς ζητεῖ νὰ τὸ ἀποδείξῃ ἐξ εἰκασίων τινῶν ὁ κύριος Μάιος, εἶναι ἀμφίβολον, καὶ τίποτε δὲν μὲ φαίνεται ὅτι δικαιολογεῖ τὴν γνώμην του αὐτὴν. Αὐτὰ τὰ χειρόγραφα περιέχουσιν εἰς Ἀρμενικὴν γλῶσσαν δεκατρία συγγράμματα τοῦ Φίλωνος, ἐξ ὧν ὀκτὼ δὲν σώζονται πλέον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ εἶναι ἀκόμη ἄγνωστα. Ὁ κύριος Μάιος σημειώνει Λατινιστὶ τὰς ἐπιγραφὰς καὶ τοὺς πρώτους σίχους αὐτῶν τῶν δεκατριῶν συγγραμμάτων.

Ἡ παιδεία τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀσιατῶν φαίνεται ὅτι ἐθεμελιούτο εἰς πάντι διαφορετικὰς ἀρχάς. Ἀλλ' ἐξ αἰτίας τῶν μεταβολῶν τῆς Πολιτικῆς καὶ τῆς Φιλοσοφίας καὶ μάλιστα τῆς Θρησκείας, μετέβη ἐν μέρος τῶν γνώσεων τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ διειρηθῆν αὐτοῦ ὡς παρακαταθήκη, διὰ νὰ τὰς ἀποδώσῃ ἡ Ἀσία εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ παρέλευσιν τινῶν αἰώνων καὶ ὕστερον ἀπὸ μεγάλου γύρου (2). Ἡ σπουδὴ

(1) Μητρόπολιν τῆς Ἀνατολικῆς Γαλικίας. Ὀνομάζεται δὲ ἡ πόλις παρὰ μὲν τῶν Γερμανῶν Λέμπουργ (Lemberg), παρὰ δὲ τῶν Πολωνῶν Λβόβ (Lwow). Τὸ τρίτον μέρος τῶν περίπου 38,000 κατοίκων της εἶναι Ἀρμένιοι, καὶ πολλοὶ τῆς Γραικικῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἄλλῳ τρίτῳ μέρει ἀποτελοῦσιν οἱ Ἑβραῖοι. Ὅλα τὰ θρησκευτὰ ἔχουσι μεγάλας ἐλευθερίας.

(2) Migrant scientiae non secus ac populi: (Bacon)

αὐτῶν τῶν κοινωνιῶν τῶν γνώσεων εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ πλέον περίερ-
 ῆα μέρη τῆς Φιλολογικῆς Ἱστορίας. Εἰς τὸν τρίτον ἤδη αἰῶνα ἐμε-
 ταφράσθη, ὡς λέγουσιν, ὁ Ὅμηρος εἰς τὴν Περσικὴν καὶ εἰς
 αὐτὴν τὴν Ἰνδικὴν γλώσσαν (1), καὶ περὶ τοὺς αὐτοὺς χρό-
 νους, ὁ περιφημώτατος τῆς Ἀσίας Αἰρεσιάρχης φαίνεται ὅτι
 ἦτον ὁπωσποῦν εἰδήμων τῆς τῶν Ἑλλήνων φωνῆς (2). Ὑπερώ-
 τερα, καὶ κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ἡ μετοικεσία τῶν Νεσε-
 ριανῶν καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ διασχθέντων ἀπὸ τὰς Ἀ-
 θήνας φιλοσόφων (*), ἔτι δὲ καὶ ὁ ὑπὲρ τῆς παιδείας ἔρως

(1) Αἰλ. Ποικ. Ἱστορ. IB'. μή.

(2) Beausobre. Histoire de Maniché. T. I. p. 95.

• (*) Τὰ σχολεῖα καὶ ὅλα τὰ πρὸς κοινὴν διδασκαλίαν χρησιμεύοντα κατα-
 στήματα τῆς Ἑλλάδος εἶχαν καταντήσῃ ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ,
 εἰς παντελεῖα σχεδὸν πτώσειν, κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν Ἱστορικῶν τῆς ἐκα-
 τουταετηρέως ἐκείνης, καὶ ὅλοι ἀποδίδουσι τὴν αἰτίαν τούτου εἰς τὸν Ἰου-
 στινιανὸν αὐτὸν* μόνῃ τῶν Ἀθηνῶν τὰ σχολεῖα, τὰ ἴσως πολλοὶ σοφοὶ καὶ
 ἀνάστητοι Αὐτοκράτορες κατὰ καιροῦς ὑπερασπίσθησαν, ἡ κμαζὼν ἀκόμη* ἀλλ'
 ὁ βυζαντινὸς οὗτος ἐθεώρει τὴν εἰς τὰ σχολεῖα αὐτὰ παρὰ ἐθνικῶν διδασκα-
 λῶν διδασκομένην ἐξωτερικὴν ἢ ἐθνικὴν φιλοσοφίαν (καὶ μάλιστα τὴν Νεο-
 πλατωνικὴν), καὶ ἐν γένει ὅλην τὴν ἐθνικὴν παιδείαν, ὡς ἐχθρὸν τοῦ
 Χριστιανισμοῦ, καὶ ἐμπόδιστον τοῦ εἰς αὐτὴν ἀσχολουμένου* καὶ διὰ τὸ αἰ-
 φανίσῃ τὸν ἐχθρὸν τοῦτον τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπεφάσισε νὰ ἐρημώσῃ διόλου
 τὰ σχολεῖα τῶν Ἀθηρῶν, ἀλλ' ἐρήμωσεν ἐν ταύτῃ καὶ ὅλον τὸν πόλεμον
 τῆς Μοναχικῆς τῶν σχολείων ἀπὸ φιλαργυρίαν, ἀφαιρὼν τὰ διδασκαλίας τῶς μισθῶς,
 τῶς ὁποιᾶς ἐμεταχειρίσθη ἔπειτα εἰς κτίσιν ἀπείρων πολυτελῶν καὶ μεγαλοπρεπῶν
 κτιρίων, ἀφ' οὗ κατεκένωσεν εἰς τοιαῦτα πρότερον τοὺς Θεσαυροῦς του (*).
 Διὰ τῆς ἀποβαρβαρώσεως τῶν λαῶν του καὶ διὰ τῶν λαμπρῶν κτιρίων ἠθέλην,
 ὡς

(*) Ο' Ζωναρᾶς, Ἱστορικὸς Χριστιανὸς καὶ Μοναχὸς, λέγει (Πιστ. ΙΔ'.
 σελ. 50.) „Οὐ μόνον δὲ τὸν ἱερὸν τούτον δόμον (τῆς Ἀγ. Σοφίας) ὁ βα-
 σίλευς ἐκείνος ἐδεύματο, ἀλλὰ καὶ ἐτέρους πλείονας, ἐν οἷς ἀπείρων χρημά-
 των δεῖκται, τὰς τυποθεσίας ἀνέκαθεν ἐν ἐκείνῃ τῷ πόλει διδοσθαι
 σιτίσεις τοῖς ἐν αὐταῖς διδασκάλοις τῶν λογικῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν,
 ἑξέκοψε, καὶ οὕτω τῶν ἐν ταῖς πλείσι διδασκαλαῖων ἐσχολικῶν ἀγρο-
 κία τῶν ἐν αὐταῖς κατεκράτησεν“. Ἰδ. καὶ Μακρίαν, Βιβλ. Β', 187.

γινῶν ἡγεμόνων Σασσανιδῶν καὶ μετέπειτα τῶν Χαλφῶν Ἀ-
βασσιδῶν (*) ἔγιναν αἰτία νὰ μεταφερθῶσιν εἰς τὰς Ἀνατολικὰς

ὡς φαίνεται, ὁ καλὸς οὗτος βασιλεὺς ν' ἀπαθανάτιση τὸ ὄνομά του, τῶν
ἐπ' αὐτῷ κτιζόντων ἄλλα μὲν ἀφάνισεν ὁ χρόνος, ἄλλα δὲ ἄλλαι περιστάσεις,
καὶ ὅσα ἀκόμῃ σώζονται, δὲν χρησιμεύουσι πλέον πρὸς τὸν σκοπὸν, διὰ
τὸν ὁποῖον ἀνηγέρθησαν· τῆς δὲ τότε ἐρημώσεως τῶν σχολείων, τῆς ἐξ-
ορίας καὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἐκκόψεως τῶν μισθῶν τῶν διδασκάλων τὰ
κακὰ ἀποτελέσματα ἐσώθησαν πολλοὺς αἰῶνας, καὶ ὥς ἐκτοτε σώζονται,
κατὰ δυστυχίαν, εἰσέτι καὶ τώρα, ὡς ἔπρεπε νὰ σώζωνται, μ' ὅλον ὅτι ἡγω-
νίσθησαν πολλοὶ μετὰ τὸν Ἰουσ. καὶ ἰδιωτὰ καὶ βασιλεῖς νὰ διορθώσωσι τὰ
ἐκ τῆς ἐρημώσεως ἐκείνης τῶν σχολείων κακὰ. — Τῶν Γότθων καὶ ἄλλων βαρ-
βάρων ἐθνῶν τὰ ὄπλα, ὡς λέγεται παλαιὸς ἱστορικός, δὲν ἡδυνήθησαν νὰ
κατορθώσωσιν εἰς τὰ σχολεία τῶν Ἀθηνῶν ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς
κατορθώσας. Τὴν χρυσὴν λεγομένην σειρὰν τῶν διαδόχων τοῦ Πλάτωνος ἐν
Ἀθῆναις διέκοψε διαπαντός ἐν βασιλικῷ θρόνῳ, καὶ ἐπτά φίλοι καὶ
σοφοὶ ἄνδρες, διδάσκαλοι τότε τῆς φιλοσοφίας, Διογένης, Ἐρμείας, Εὐλά-
χιος, Πρισκιανὸς, Δαμάσκιος, Ἰσίδωρος καὶ Σιμπλίκιος, ἐδιώχθησαν διαμῆ-
ως ἔθνικοι, καὶ ἡναγκάσθησαν νὰ ζητήσωσιν εἰς μακρυνοὺς ξένους τό-
πους, παρὰ βαρβάρων βασιλέων, τὴν ὁποίαν ἡ πατρίς των τοὺς ἐσέρεε
ἐλευθερίαν· κατέφυγον λοιπὸν πρὸς Χοσρόην τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, ἀλ-
λά μὴ εὐρύντες· καὶ ἐκεῖ τὰ πράγματα οἷς ἡλιπίζον καὶ ἐφ' ἑνὶ ἑσπέρῳ
κρίναν κάλλιον ν' ἀποθάνωσιν εἰς τοῦ Περσικοῦ καὶ Γραικικοῦ βασιλείου τὰ
σύνορα, παρὰ ν' ἀπικαύωσιν εἰς τὰς αὐλὰς τὰ πλούτη καὶ τὴν εὐνοίαν Ἀ-
σιατῶν δεσποτῶν. — Οἱ Πέρσης Χοσρόης ἔδειξε πρὸς τοὺς σοφοὺς αὐτοὺς
ἄνδρας γενναίαν ὑπεράσπισιν, ζητήσας παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστι-
νιανοῦ, εἰς τὴν μετ' αὐτοῦ εἰρήνην ἐν ἔτει 533, νὰ ἐξαιρεθῶσιν ἀπὸ τοῦς
κατὰ τῶν ὑπολοίπων ἐθνικῶν του ὑπηκόων νόμους οἱ ἐπτά οὗτοι, τὸ ὁ-
ποῖον καὶ ἔγινεν. Οἱ Σιμπλίκιος, τοῦ ὁποῖου τὸ εἰς τὸν Ἐπὶ τὴν ἡθι-
κὴν ὑπόμνημα τιμᾶται κατὰ πολλὰ, καὶ οἱ σύντροφοί αὐτοῦ ἐπιστρέψαν-
τες ἐτελεύτησαν τὴν ζωὴν των ἐν ἡσυχίᾳ καὶ μοναχῇ, καὶ ἐπεὶ δὲν ἀφῆ-
καν μαθητὰς, ἐτελεύτησαν αὐτοὶ καὶ τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν Ἑλλήνων φιλο-
σοφῶν, καὶ εἶναι ἄξια, μ' ὅλων τὰ ἐλαττώματα, νὰ τιμῶνται μέχρι
τῆς σήμερον ὡς σοφώτεροι καὶ ἐναρξέστεροι τοῦ καιροῦ των. — Ἐγένετο ἡ
σημείωσις αὕτη κατὰ περιστάσιν διὰ τοὺς ὅσους ἡ δὲν ἀνέγνωσαν τὴν Ἱστο-
ρίαν ἢ ἐληθμόνησαν τὸ εἰς τὴν μεταφράσιν τῆς διατριβῆς ταύτης μνημο-
νεύμενον συμβάν περὶ τῶν παρὰ Ἰουστινιανὸν διωχθέντων φιλοσόφων ἐξ ἡ-
θελῶν.

(*) Τὸ Βαγδάτιον, ἐν ἔτει 762 κτισθὲν, ἦτον ἡ καθεδρὰ τῶν

γλωσσας τὰ δόγματα καὶ τὰ συγγράμματα τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Ἀρμένιοι συρόμενοι πρὸς τοὺς Δυτικούς διὰ τὸ ὁμόηρσκον ἐχρειάσθησαν ἐγκαίρως νὰ γνωρίσωσι τὴν Ἑλληνικὴν Γραμματείαν, καὶ κατὰ τὸν πεμπτον αἰῶνα ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ἰσαὰκ τοῦ μεγάλου, καὶ Μεσρόβου τοῦ μεταρρυθμιτοῦ τοῦ Ἀρμενικοῦ Ἀλφαβήτου, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ὑπῆγαν νὰ σπουδασωσιν αὐτὴν εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Οἱ δὲ καρποὶ αὐτῶν τῶν κόπων τῶν ἦσαν μεταφράσεις τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων.

Εἰς τὴν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν φαίνεται, ὅτι ἐσώθησαν συγγράμματα πολλὰ ἀξιόλογα, τὰ ὅποια δὲν ὑπάρχουσι πλέον εἰς τὴν πρωτότυπον γλῶσσαν, καὶ ἦν ἐγγράφησαν. Ὁ Κύριος Ζοράβος ἔδωκεν εἰς τὸν Κ. Μαίρν ἀντίγραφον ἑνὸς χειρογράφου γραμμένου εἰς τὴν ῥηθεῖσαν γλῶσσαν κατὰ τὸν ἐνδέκατον ἢ δωδέκατον αἰῶνα. Τὸ ἀντίγραφον τοῦτο ἐγένεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἔτει 1794 παράτινος Ἀρμενίου, καὶ μετεκομίσθη εἰς τὴν Βενετίαν παρὰ τοῦ Κ. Ζοράβου· περιέχει δὲ τὰ Χρονικὰ τοῦ Εὐσεβίου. Τοῦτο τὸ σύγγραμμα, συντεθὲν Ἑλληνιστὶ ἐν τῷ τετάρτῳ αἰῶνι παρὰ τοῦ κλεινοῦ Ἐπισκόπου τῆς Καισαρείας ἐκ πολλῶν Ἱστορικῶν, τῶν ὁποίων τὰ συγγράμματα ἐχάθησαν, ἦτον μία τῶν πηγῶν τῆς Χρηνολογίας. Ἀρχίζειν ἀπὸ τῆς κλήσεως τοῦ Ἀβραάμ καὶ ἐτελείωνεν ἕως εἰς τὸ ἔτος 325 μετὰ Χριστόν. Κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου τούτου δὲν εὐρίσκοντο πλέον εὐκόλως (1), καὶ τέλος πάντων ἐχάθησαν ἐξ ὁλοκλήρου. Ἐσώθη δὲ ἕως εἰς τοὺς καιροὺς μας μόνη ἡ Λατινικὴ μετάφρασις τοῦ ἁγίου Ἱερωνύμου, γενομένη παρ' αὐτοῦ χωρίζτινα ἀκρίβειαν, ὡς σύνηθες εἰς αὐτόν. Εἰς αὐτὴν ὅχι μόνον ἐξηκολούθησε τὰ ῥηθέντα Χρονικὰ, ἀλλ' ἐπρόσθεσε καὶ

τῶν Ἀβασσιδῶν Καλῶν καὶ ἐν ταύτῃ τῶν μαθήσεων. Ἐπὶ τοῦ Καλῶν Ἀλμανσὸρ, Σμελιτοῦ τοῦ Βαγδατίου, ἄρχισαν πρῶτον οἱ Ἀράβες νὰ λαμβάνουσι κλίσην πρὸς τὰς ἐπισήμας, καὶ οἱ Καλῶν Ἀρουν Ἀλ Ρασχιδ (ἀπὸ 786—808), καὶ ὁ τούτου διάδοχος Ἀλ Μαμουν (808 ἢ 811—833), διαφηρίζονται ὡς προσάται καὶ προαγνοὶ τῶν ἐπιστημῶν. ἐπὶ τοῦ ὑστεροῦ τούτου μεταφράσθησαν εἰς τὸ Ἀρμενικὸν πολλοὶ Ἑλληνες συγγραφεῖς. Ἐκδ.

(1) Paulin. Ad Alyp. inter Augustini Epistol. 24. Tom. II. col. 55. Edit. Benedict.

ἀφαίρεσε πολλά πράγματα, καθὼς τὸ ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος εἰς τὴν πρὸς Βικέντιον καὶ Γαλλινὸν ἀφιερωτικὴν του ἐπιστολὴν. Οἱ Ἰωσήφ Σκαλίγερος ἐπροσπάθεισε πολλὰ νὰ ἀνορθώσῃ τὸ κείμενον τοῦ Εὐσεβίου, ἀλλ' ἐκ τέτα προέκυψαν ἐν σύγγραμμά Ἑλληνικόν, τὸ ὁποῖον παριστάνει κακῶς τὸ πρωτότυπον, καὶ μία σύνθεσις Λατινικὴ, ἣτις κατὰ τὸ κείμενον καὶ κατὰ τὴν διάταξιν διαφέρει πολὺ τῶν χειρογράφων καὶ τῶν προηγουμένων ἐκδόσεων (1).

Τὰ εἰς τὸ κείμενον τοῦ Εὐσεβίου ἀπορῶντα ἦσαν πόσων ἀδέξαια, ὥς οἱ νεώτεροι Φιλολόγοι ἐφιλονέκησαν πολλὰ διὰ νὰ μάθωσιν, ἂν ὁ συγγραφεὺς τὸ διαίρεσεν εἰς δύο μέρη διακεκριμένα· ἂν ὁ ἀγ. Ἱερώνυμος τὸ μετέφρασεν ὅλον ἢ μόνον ἐν τῶν μερῶν τούτων, καὶ ἂν ἔχωμεν πλήρη τὴν μετάφρασιν τοῦ ἀγ. Ἱερωνύμου. Οἱ Ποντάκιος καὶ ὁ Σκαλίγερος, οἵτινες ἔκαμαν κριτικὰς αὐτοῦ ἐκδόσεις, εἶχαν περὶ τούτων τῶν ζητημάτων πάντῃ ἀντικειμένης γνώμας, καὶ αὕτῃ ἡ ἔρις ἀνανεώθη κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα μετὰ τὸ Βαλλασίου (Valars) καὶ Ἱερωνύμου δὲ Πράτου (de Prato). Ἡ γνώμη τοῦ Σκαλιγέρε, ὅς τις διίσχυρίζετο, ὅτι ὁ Εὐσέβιος ἐσύνησε τὰ Χρονικά τε εἰς δύο βιβλία, τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον ἦτον μία κριτικὴ Χρονογραφία (Χρονογραφία, χρονικῶν κανόνων παντοδαπὴ ἱστορία), τὸ δὲ δευτέρον, ἐν εἶδος συνοπτικοῦ πίνακος ἢ κανῶν (ἐπιτομή, χρονικὸς κανὼν), ἀπεδέχθη κοινότερον, καὶ ἀποδεικνύεται τώρα ἰσχυρῶς διὰ τοῦ Ἀρμενικοῦ χειρογράφου, εἰς τὸ ὁποῖον φαίνεται ἐναργῶς αὕτῃ ἡ διαίρεσις.

Οἱ κύριος Μάϊος ἐλπίζει ὅτι ἡ κοινοποίησις τῆς Ἀρμενικῆς μεταφράσεως θέλει ἢ μπορέσει νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ σύγγραμμα τοῦ Εὐσεβίου εἰς τὴν ἀρχαίαν του καθαρότητα, καὶ αὐτὸ τὸ βιβλίον τὸν φαίνεται ἓνας ἀληθινὸς θησαυρός. Ἐν τοσούτῳ ἐκδίδει τὴν Λατινικὴν μετάφρασιν τοῦ προοιμίου, τὴν τῶν ἐπιγράφων καὶ τινῶν περικοπῶν τῶν τριάκοντα ὀκτῶ κεφαλαίων, ἐξ ὧν συντίθεται τὸ πρῶτον βιβλίον, καὶ τελευταῖον ἐν ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ δευτέρου βιβλίου. Οἱ κύριος Μάϊος εἰδοποιεῖ, ὅτι ἔγραψεν αὐτὰς τὰς μεταφράσεις μὲ μεγάλην βίαν καὶ ὑπαγορευόμενος παρὰ τοῦ Κυρίου Ζοράβου.

(1) Ἰδὲ Hancium. de Byzantia. rerum scriptorib. Graec. pars. I. cap. 1. pag. 90—95.

Τὸ παρὰ τοῦ Κ. Μαΐου ἐκδοθὲν προοίμιον τοῦ Εὐσεβίου δὲν ἔχει κάμμιαν σχέσιν μὲ τὰ ἑποῖα ἀπαντῶμεν εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ Ἀγ. Ἱερωνύμου, ἔτε μὲν τὸ παρὰ τῷ Συγκέλῳ (1) διατηρηθὲν Ἑλληνικὸν τεμαχίον. Εἰς τὸ τέλος φαίνεται καθαρώτατα ἡ σημειώσις τῶν δύο βιβλίων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐσύγκειται τὸ Χρονικόν (2). Τὸ πρῶτον μέρος ἢ τὸ πρῶτον βιβλίον ἐπιγράφεται *Onnimosia Historia*. Ἡ ἐπιγραφή αὕτη δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ Ἀρμενικόν, ἀλλ' ὁ Κ. Μαΐος τὴν ἀνεπλήρωσε κατὰ τὸν Ἀγ. Ἱερωνύμον καὶ Σωφρόνιον. Τὰ τριακοντα ὀκτὼ κεφάλαια ἐλήφθισαν ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρόν τὸν Πικροῦστρον, τὸν Ἀβυθινόν, τὸν Ἰωσήπον, τὸν Κάτωρα, τὸν Διόδωρον Σικελιώτην, τὸν Κεραλίωνα, τὸν Μανέωνα, τὸν Πορφυρίον καὶ Διονύσιον τὸν Ἀλικαρνασσέα. Οἱ κύριοι Μαΐος ἐκδίδει ὁλόγους μόνον σίχους ἑκάστου αὐτῶν τῶν κεφαλαίων, πολλοὶ δὲ εὐρίσκονται κατὰ μέρος εἰς τὴν παρὰ τοῦ Σκαλιγέρου γενομένην συλλογὴν τῶν τεμαχίων τῶν Χρονικῶν τοῦ Εὐσεβίου. Τὸ τριακοντὸν ἕκτον ὅμως κεφάλαιον μετεφράσθη ὁλόκληρον, περιέχον τὴν ἱστορίαν τῶν βασιλείων τῶν Λατίνων ἀπὸ Αἰνείου μέχρι Ῥωμύλου, τὸ ὁποῖον ἐλήφθη ἐξ ἑνὸς τῶν τοῦ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου ἀπωλεσθέντων βιβλίων, τοῦ ὁποίου ἐν τεμαχίῳ διετήρησεν ὁ Σύγκελος.

Τὸ δεύτερον βιβλίον τῶν Χρονικῶν εἶναι ἀτελές εἰς τὸ Ἀρμενικόν χειρόγραφον, διότι τοῦ ἐλλείπουσι ἢ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. Εἰς τὰ παρὰ τοῦ κυρίου Μ. διδόμενα δοκίμια, συγκρινόμενα μὲ τὰς ἐκδόσεις, φαίνονται κάποιαι διαφοραὶ εἰς τὴν διάταξιν, ὁμοίως καὶ εἰς τὴν χρονολογίαν.

Κατὰ τὸ παρὸν, ἕως οὗ νὰ ἐκδώσῃ ἤτοι ὁ Κύριος Ζοράβος ἢ ἄλλοστις σοφὸς ὅλον τὸν εἰς τὸ Ἀρμενικόν Εὐσεβιον, εὐχῆς ἄξιον ἦτον νὰ γίνῃ κάμμία μετάφρασις Λατινικὴ, ἀκριβὴς, πλήρης καὶ ἐπαυξημένη μὲ τὰς ἀνάγκαίαις σημειώσεις, διὰ νὰ ἡμπορέσῃ τις νὰ κρίνῃ περὶ τῆς αξιοπιστίας καὶ ἀρεθείας αὐτοῦ τοῦ συγγράμματος. Οἱ κύριοι Μαΐος σοχα-

(1) Σελ. 65, 66. edit. Goar.

(2) Ubi ex his omnibus materiam mihi praestruxero, mox me ad chronicum canonem transferam sed haec quidem in secundo volumine qui mox addatur. Nunc in priore tractatu ordinar dieere, etc.

ζείται, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀμφιβάλῃ τις εἰς τὸ πρῶτον· καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ εἰκοστοῦ ἐννάτου κεφαλαίου, τὸ ὅπερ ἀνακαλεῖ τὰς λογοτριβὰς τοῦ Εὐσεβίου μετὰ τὸν Πορφύριον εἶναι μία ἀπὸ τὰς δείξεις, ὅτι εἶναι ἀληθὴς ἡ γνώμη του (1). Πρὸς τοῦτο δὲν ἔχω νὰ κάμω τὴν παραμικρὰν ἀντίστασιν, μά-
λιστα δοξάζω, ὅτι αὕτη ἡ Ἀρμενικὴ μετάφρασις εἶναι ἐκείνη, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ ὁ Ἀββᾶς Βιλλεφρουάς (Villefroy) (2), ὡς περιεχούσης τὸ σύγγραμμα τοῦ Εὐσεβίου πληρέστερον πα-
ρὰ τὸ διασπῶν Ἑλληνικὸν καὶ Λατινικόν, καὶ ὅμως ἐπιθυ-
μῶ νὰ γένη μία βαθεῖα καὶ κριτικὴ ἐξέτασις διὰ νὰ μάθω-
μεν μέχρι τίνος ἡ Ἀρμενικὴ μετάφρασις παριστάνει τὸ Ἑλληνι-
κὸν κείμενον, καὶ ἂν ἔγινεν ἐξ αὐτοῦ κατ' εὐθείαν. Τὰ Χρο-
νολογικὰ συγγράμματα εἶναι εἰς πᾶσαν ἀντιγραφὴν καὶ με-
τάφρασιν των, ἐπιδοκτικώτερα ἀλλοιώσεως, παρὰ ὅλα τὰ
ἄλλα. Αὐτὴν τὴν τύχην ἔπαθεν εἰς τὴν Δύσιν καὶ τὸ περὶ οὗ
ὁ λόγος (3), καὶ εἶναι περιέργου νὰ μάθωμεν, πῶς τὸ ἐμε-

(1) Porphyrii, qui nostra aetate adversus philosophabatur.

(2) Montfaucon. Bibl. Bibliothec. ms. nova, pag. 1016.

(3) Αἱ παρατηρούμεναι διαφοραὶ εἰς τὰ χειρόγραφα καὶ εἰς τὰς ἐκδόσεις
τοῦ ἀποδισκύνουσι (Hankius. de Byzant. rer. Script. Graecis. p. 96.) —
H. Dodwell. dissert. in Irenacum. Dissert. III. §. 2 ne
dicam jam, Eusebiani chronici, quale illud reliquit Eusebius, sin-
cera nulla extare exemplaria; Graeca penitus periisse, nec enim
illa moror quae hinc inde corrasit Scaliger, aliorum soepe recen-
tiorumque Eusebio auctorum et à mente Eusebii nonnunquam ali-
enissima: quin et latina etiam esse interpolata, non ab Hierony-
mo. modo, sed ab aliis quoque, ut videtur, junioribus Eusebii
continuatores Ἐν ᾧ μετάγραφῳ τὸ χωρίον τοῦτο, τὸ παρὰ
αὐτοῦ Κ. Μάριου ἀναφερόμενον, ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν α'. τὴν ἐκδοσιν τῆς Βε-
μετίας, παρὰ Erhard Ratdolt. 1483. εἰς—4 β'. Τὴν ἐκδοσιν τοῦ Ποι-
τακίου καὶ τὰς πολυπληθεῖς διαφορὰς ἀναγνώσεως εἰκοστοκτὼ χειρογράφων,
τὰ ὅποια παρέβαλε. γ'. Τὴν ἐκδοσιν τοῦ Σκαλιέρου 1658. δ'. Ἐν πολλὰ
ῥαίων χειρογράφων τῆς Βιβλιοθήκης τῆς πόλεως Γενεύης, γραμμένον ἐπά-
νω εἰς Περγαμηνὴν ἐν τῷ ιδ'. αἰῶνι· ἡ τὸν δὲ ἐν ἀπὸ τὰ βιβλία τοῦ συμβου-
λάτορος Πεταύου (Petau), τοῦ ὁποίου ἡ βιβλιοθήκη ἐμοιράσθη μεταξὺ
Ῥώμης καὶ Γενεύης· φέρει δὲ τὰ παράσημά του ἐπάνω τοῦ χειρώματός
του. Ο' Σενεζήρος ἐνόμισεν, ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ χειρόγραφον ἐκοίνωσεν ὁ Πα-

ῥαχειρίσθησαν οἱ Ἀσιάται· Εἰς αὐτὰ τὰ ἔθνη εἶχεν αὐτὸ πολ-
λὰ μεγάλην φήμιν· Μετεφράσθη εἰς τὴν Συριακὴν γλῶσσαν
ἐν τῷ ἑβδόμῳ ἢ ὀγδῶν αἰῶνι παράτινος Ἐπισκόπου τῶν
Γαρμαίων, καὶ δύο Πατριάρχαι τῶν Ἰακωβιτῶν τὸ ἰσχυρο-
τάτως μετὰ τὰ χρονολογικὰ βιβλία, ὁ, που ἔγραψαν εἰς
τὴν αὐτὴν γλῶσσαν (1).

Τὰ δύο πρῶτα μέρη τῆς διατριβῆς, τὴν ὁποίαν ἔταξεν ὁ
κύριος Μάϊος κατ' ἀρχὰς τοῦ παρ' αὐτοῦ ἐκδοθέντος τόμου,
πραγματεύονται περὶ τῶν Ἀρμενικῶν μεταφράσεων τοῦ Φί-
λωνος καὶ Εὐσεβίου· τὸ δὲ τρίτον, περὶ τῆς μεταφράσεως

ταύτης εἰς τὸν Ποντάκιον, τὸ ὁποῖον περιγράφει, *minio illustratum cum
Chroniciis Eusebii et Hieronymi sine Prospero*. Ἀλλὰ τὸ χειρόγραφόν
μας περιέχει ἐκ τοῦ ἐναντίου τὰ παρὰ Προσπερου χρονικά τῶν Ἑπτὰτων
ἀπαράλλακτα καθὼς εὐρίσκονται εἰς τὰ παλαιότερα καὶ εἰς τὰ καλῆτερα ἀν-
τίγραφα. Ἡμπορεῖ τις νὰ παρατηρήσῃ καὶ ἄλλας πολλὰς ἀκόμη διαφορὰς.
Τὸ χειρόγραφόν μας ἔχει εἰς τὴν ἀρχὴν του τὸν ἐξορισμὸν, τὸν ὁποῖον
εἶχε θάψει ὁ Ἄγ. Ἰερώνυμος κατὰ μῆμιν τῶν Ἐρημητῶν· τὸ δὲ αὐτὸ
γραφὸν τοῦ Ποντακίου δὲν τὸν εἶχεν. Εἰς τὸ χειρόγραφόν μας ἀναγινώσκου-
μεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀφιερωτικῆς ἐπιστολῆς: *Difficile est N. alienas
lineas insequenter excidere*· τὸ δὲ τὸ Ποντακίου ἔλεγεν: *Linguas inse-
quentem excidere*, καὶ ἐπάνωθεν τοῦ στίχου τούτου διορθωμένον *lineas
insequentes* κ. τ. λ. κ. τ. λ. Τὸ ἀντίγραφόν μας δὲν συμφω-
νεῖ καὶ μετὰ τὰς ἀναγνώσεις ὁ, που ἔλαβεν ὁ Σκαλίγερὸς ἀπὸ τὸν Πετανα-
νὸν αὐτοῦ Κωδῆκα (*Codex Petavianus*), ἔχει ὅμως σχέσιν πολλὴν με-
τὰς τοῦ Βατικανικοῦ, τοῦ ὁποίου αἱ διάφορα ἀναγνώσεις εὐρίσκονται εἰς τὸν
Μοντφωκόναν (*Montfaucon. Bibl. Bibl. manuscript. nova. Tom. I.
pag. 146. et seq.*). Εἰς αὐτὸ καθὼς καὶ εἰς τοὺς Ἀριθμοὺς 241, 242,
245, ἀπάντωνται αἱ προσθήκαι περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνῶν, καὶ αἱ περὶ
γραφαὶ τῶν τόπων, αἱ ὁποῖαι δὲν εὐρίσκονται οὔτε εἰς τὰ ἄλλα χειρόγρα-
φα, οὔτε εἰς τὰ τυπωμένα.

(1) Διονύσιος Τέλμαρ ἐν τῇ Η'. καὶ Θ'. αἰῶνι καὶ Μιχαὴλ ὁ μέγας εἰς
τὸ τέλος τοῦ 9'. Ο' σοφὸς Θεόφιλος Σιγερ. Βαγερὸς (*Théophile Sigef.
Bayer*) ἐπεθυμοῦσε νὰ ἐκδοθῇ τὸ Συριακὸν κείμενον τοῦ Διονυσίου, αἷς δυ-
νάμενον νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς διόρθωσιν τοῦ κειμένου τοῦ Εὐσεβίου. Ἡ ἐπι-
τομὴ τῶν χρονικῶν τοῦ Εὐσεβίου εἰς Συριακὴν γλῶσσαν ἐξεδόθη παρὰ P. K.
Brans κατὰ τὴν χειρὸς γραφὴν τῆς Βαβυλωνιακῆς Βιβλιοθήκης.

εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ φίλου τε Παμφίλου· καὶ τοιαύτην ἐνδοξὸν ἀρχὴν ἤθελε νὰ δώσῃ ὁ Κύριος Ἀρμένιος εἰς τὴν Χαϊκανιανὴν μετὰφρασιν. Ὁμολογεῖ ὅμως, ὅτι αὕτη δὲν συμφωνεῖ πάντοτε μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς κείμενον τῶν Ἑβδομήκοντα, καὶ ὅτι τινὲς ἀναγνώσεις τῆς δειχνουσιν ἄλλας πιγὰς. Ἡ Ἀρμενικὴ μετὰφρασις ὅλης τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἐτυπώθη τρίς, χωρὶς νὰ κοπιᾶσσωσιν οἱ ἐκδοταὶ εἰς τὴν διόρθωσίν της· τελευταῖον ὁ κύριος Ζυράβος, ἀποκτήσας πολλὰ χειρόγραφα, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνεται

των ἡ ἀφαιρούτων. Πολλὰ δὲ τῆς παλαιᾶς Γραφῆς τῆς μεταφρ. τῶν Ὁ χωρὶς διέφθειραν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν Πατέρων τινων, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι αὐτοί. Ὡς ἦτον ἀνάγκη ἀνακαθάρεως καὶ νέας διορθώσεως τοῦ κειμένου τῶν Ὁ, καὶ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ κάμῃ ὁ Ὡριγένης, παραβάλλων τὸ κοινὸν κείμενον μετὰ τὸ πρωτότυπον καὶ μετὰς λοιπὰς τότε σωζομένας εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μετὰφράσεις, καὶ πρὸς τὸ μέγιστον τοῦτο ἔργον κατηνάλωσεν εἰκοσιοκτὶ χρόνους. Εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον ὅλον περιηγήθη ὁ Ὡρ. τὴν Ἀσίαν, συνάγων ὕλην πρὸς τὸν σκοπὸν του, καὶ κατ' εὐτυχίαν εὗρηκεν ἐξ μετὰφράσεων εἰς τὸ Ἑλληνικόν, δηλ. μίαν τοῦ Ἀκύλου, ἄλλην τοῦ Συμμάχου, ἄλλην τοῦ Θεοδοτίωνος καὶ τρεῖς ἄλλας ἀνωνύμων μετὰφρασέων, καὶ ἡ ἐκ τούτων κριτικὴ ἔκδοσις τῆς π. Γραφῆς παρὰ τοῦ Ὡριγένους ἐνομαζέται παρὰ τοῖς παλαιαῖς ποτὲ μὲν τετραπλᾶ, ἄλλοτε δὲ ἐξαπλᾶ, ἄλλοτε ἐκταπλᾶ καὶ ἐνίοτε ἐννεάπλᾶ (βιβλία), καὶ ἄλλοτε πάλιν τετρασέλιδον, ἐξασέλιδον καὶ τ. λ. Κατὰ τὴν αὐθεντικὴν μαρτυρίαν τοῦ Εὐσεβίου (Ἐκκλησ. Ἱς. βιβλ. ζ'. κεφ. 16 (*)) καὶ τοῦ Ἰερωνύμου, ἀνεφέροντο τὰ ὀνόματα τετραπλᾶ καὶ ἐξαπλᾶ ἀπλῶς εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν σελίδων τῶν Ἑλλην. μετὰφράσεών, καὶ τετραπλᾶ μὲν ὀνομάζετο τὸ σύγγραμμα εἰς τὰ βιβλία ἐκεῖνα, ὅπου ὁ Ἀκύλας, Σύμμαχος, οἱ Ἑβδομήκοντα καὶ ὁ Θεοδοτίων ἐσυμφωνοῦσαν· εἰς ἄλλα δὲ βιβλία ἐπροσθέτοντο εἰς τὰς τέσσαρας ταύτας μετὰφ. καὶ ἄλλαι δύο, ἡ πέμπτη καὶ ἡ ἕκτη, καὶ εἰς αὐτὰ ὀνομάζετο τὸ σύγγραμμα ἐξαπλᾶ καὶ τ. λ. καὶ ἄλλους δὲ ἄλλως.

(*) Ἀφ' οὗ εὐμήλησε περὶ τοῦ Ἀκύλου, α Συμμάχου καὶ Θεοδοτίωνος, προσθέτει: ταύτας δὲ ἀπάσας ἐπὶ ταῦτον συναγαγὼν, διελών τε πρὸς κῶλον, καὶ ἀντιπαρθεὶς ἀλλήλαις μετὰ καὶ αὐτῆς τῆς Ἑβραίων σημειώσεως, τὰ τῶν λεγομένων ἐξαπλῶν ἡμῖν ἀντίγραφα καταλείπειν, ἰδίως τὴν Ἀκύλου καὶ Συμμάχου καὶ Θεοδοτίωνος ἔκδοσιν ἅμα τῇ τῶν Ἑβδομήκοντα ἐν τοῖς τετραπλοῖς ἐπισκευάσας.

ἐν γεγραμμένον ἐν ἔτει 1319 (2), ἐξέδωκεν εἰς τὴν Βενετίαν κατὰ τὸ 1805 τὴν Ἀγίαν Γραφὴν Ἀρμενιστὶ, ρολισμένην μὲ σημειώσεις, καὶ μὲ ἓνα προεισοδιῶδη λόγον, εἰς τὸν ὁποῖον ὁμιλεῖ περὶ αὐτῆς τῆς μεταφράσεως, περὶ τῶν χειρογράφων τοῦ καὶ περὶ τῶν ἐκδόσεων. Ὁ Κ. Μάιος ἐπιμένει δικαίως εἰς τὴν γνώμην του, ὅτι ἤθελε προξενηθῆ ὄφελος ἐκ τῆς καταχωρίσεως τῆς Ἀρμενικῆς μεταφράσεως εἰς τὰς Πολυγλώττους ἐκδόσεις τῆς Π. Γραφῆς (*), καὶ μάλιστα ἂν γένη καὶ Λατινικὴ μετάφρασις αὐτῆς· αὐτὴ ἤθελεν ἀνοίξει νέον ράδιον εἰς τὴν Κριτικὴν τῆς Ἀγ. Γραφῆς, καὶ ἤθελε δώσει φῶς εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν Ἑβδομήκοντα.

Ὁ Κ. Μάιος ἀναγγέλλει, ὅτι ὁ κύριος Ζοράβος ἔχει σκοπὸν νὰ ἐκδώσῃ τὴν Ἰσორίαν τοῦ Μωϋσέως ἐκ Χορήνης (Moyse de Chorène), διαρθρωμένην ἀπὸ τὰ ὅποια τὴν ἀσχημιζουσι σφάλματα τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀδελφῶν Βίφων. Αὐτὸς ὁ συγγρα-

ἄλλως περὶ τῶν ὀνομάτων τούτων λέγεται· ὁ δὲ Ἐπιφάνιος (ἐν τῇ περὶ μέτρων καὶ σαθμῶν §. 18.) λέγει· τετραπλᾶ εἰσὶ τὰ Ἑλληνικὰ, ὅταν αἱ τοῦ Ἀκύλα, καὶ Συμμάχου καὶ τῶν Ἑβδομήκοντα δύο καὶ Θεοδοτώου ἐρμηνεῖαι συντεταγμέναι ᾧσι τῶν τεσσάρων δὲ τούτων σελίδων ταῖς δυοῖς ταῖς Ἑβραϊκαῖς συναφθεῖσιν, ἑξαπλᾶ καλεῖται· ἐάν δὲ καὶ πέμπτη καὶ ἡ ἕκτη ἐρμηνεῖα συναφθεῖσιν ἀκολουθῶς τούτοις ὀκταπλᾶ καλεῖται“. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν παρόδῳ, ἐπειδὴ συνέπεσε τὸ ὄνομα ἑξαπλᾶ.

Οἱ Ἐκδ.

(2) Τὸ ἔτος αὐτοῦ τοῦ χειρογράφου δὲν μὲ φαίνεται ὅτι ἤμπορεῖ νὰ ἐγγυηθῇ περὶ τῆς καθαρότητος τῆς ἐν αὐτῷ μεταφράσεως· διότι εἰς τὸν 19. αἰῶνα, καθ' ὃν οἱ Ἀρμένιοι ἐνάθησαν μὲ τοὺς Λατίνους, καὶ ἐγνώρισαν τὴν κυριαρχίαν τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἕνας ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς των, ὁ Χαίθων, (Haithon), μετερρύθμισεν τὴν Ἀρμενικὴν μετάφρασιν κατὰ τὴν Λατινικὴν (Vulgata), καὶ ἐπρόσθεσεν εἰς αὐτὴν ὡς καὶ τὰ προλεγόμενα τοῦ ἁγίου Ἰερωνύμου (Thesaur. Epistol. La Crozian. T. III, pag. 4, 69)

(*) Πολύγλωττοι ἐκδόσεις ὀνομάζονται αἱ εἰς πολλὰς γλώσσας ἐκδόσεις τῆς Π. Γ. Πρῶτη ἐκδοσις τοιαύτη εἶναι ἡ τοῦ Ῥιγιένους ἐν ἔτει 231 Μ. Χ.· νεώτερά δὲ εἶναι ἡ Biblia Polyglotta Complutensia ἐν ἔτει 1514—1517. — Biblia Polyglotta Bertrami, 1586. ἡ ἐν Ἀντουερπῇ 1569—1572. ἡ ἐν Παρισίαις 1645, ἡ ἐν Λονδῶν 1657. 3 ἡ ἐν Λεψίκ 1730.

Οἱ Ἐκδ.

φεύς, ὅς τις εἶναι ἓνας τῶν πρώτων Ἱστορικῶν τῆς Ἀρμενίας, εἶχε κάμει περιήγησιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ εἰς τὴν Ῥώμην. Ἐγίνετο δὲ γνωστὸς ὡς φιλολόγος παρὰ τοῦ Κ. Ζοράδου, ὅς τις ἐξέδωκεν ἐν Βενετίᾳ, κατὰ τὸ 1796 ἔτος, τὸ σύγγραμμά τε ἐπιγραφόμενον Χρεῖται· περιέχει δὲ προγυμνάσματα τῆς Ῥητορικῆς περὶ διαφέρων ὑποθέσεων, τὰ ὅποια ἐκθέτουνται εἰς τριούτου τρόπου, ὥστε λαμβάνομεν καλὴν ἰδέαν περὶ τῶν προτεριμμάτων τοῦ Μωϋσέως. Αὐτοῦ βλέπομεν μίαν ἐκθεσὶν τῆς τραγωδίας τοῦ Εὐριπίδου, ἐπιγραφομένης Πελιάδες, τῆς ὁποίας μόλις ῥῶσθησαν ὀλίγοι σίχοι. Ὁ Κ. Ζοράδος ἐξέδωκε προσέτι ἐν ἔτει 1789 τοὺς μύθους τοῦ Μεχίτάρ Χοζούς, ὅς τις εἶναι ὁ Αἰσωπος τῆς Ἀρμενίας.

Ὁ Κ. Μάιος συστήνει εἰς τοὺς τελευταίους παραγράφους τῆς διατριβῆς του τὴν σπουδὴν τῆς Ἀρμενικῆς Γραμματείας. Οἰμιλεῖ, κατὰ τὴν ὀλίγον μυθώδη διήγησιν τοῦ Μωϋσέως τῆς Χορήνης, περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Ἀρμενίων, καὶ περὶ τῶν ἱστορικῶν ἐρευνῶν, γενομένων παρὰ Μάρ Ἰβας Κατίναν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Βασιλέως Βαλαρσάκου (Valarsaces). Σημειώνει τοὺς τόπους, ὅπου εὐρίσκονται αἱ πρώτισται συλλογαὶ τῶν Ἀρμενικῶν Χειρογράφων. Τὸ φροντιστήριον τῆς Βενετίας, ἡ Βασιλικὴ Βιβλιοθήκη τῶν Παρισίων, ἡ Πατριαρχικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Κωνσταντινουπόλεως, αἱ Βιβλιοθήκαι τοῦ Βερολίνου, τοῦ Βατικάνου καὶ ἡ Ἀμβροσιανὴ τῶν Μεδιολάνων περιέχουσι τοὺς μεγαλητέρους θησαυροὺς τοῦ εἶδους τούτου.

Ἡ ἀρχαία Ἀρμενικὴ γλῶσσα, ὀνομαζομένη Χαϊκανιανή (1), ἢ ἡ γραφομένη Ἀρμενικὴ, διεφθάρη ἐξ ὀλοκλήρου

(1) Ὁ Χαϊκ, κατὰ τοὺς ἱθαγενεῖς Ἱστορικοὺς, ἦτον ὁ θεμελιωτὴς τῆς Ἀρμενικῆς Μοναρχίας. Ἀποφεύγων τὴν τυραννίαν τοῦ Βηλίου κατέφυγε πρὸς τὰ Ἀρκτῶα τοῦ Σενναρ, καὶ ἡ γλῶσσα τῶν ἡτῶν γέννημα τοῦ θαύματος τῆς συγχύσεως τῶν γλωσσῶν εἰς τὴν Πυργοποιάν τῆς Βαβυλώνης. Οἱ Ἱστορικοὶ Ἕλληνες ἀντιλέγουσιν εἰς αὐτὰς τὰς ἀρχάς, διίσχυρίζοντο ὅτι οἱ Ἀρμένιοι εἶναι κλαδὸς τῶν φρυγῶν, καὶ οὗτοι πάλιν ἀποικία τῶν Θρακῶν τῆς Εὐρώπης. Θεόδωρος Δερύκης, (de Rycke), φρέρετος (Fréret), Ἀγκεταῖς, Ἰαβλόνσκις, Δεμουρρὸς (de Murr) ἀπεδέχθησαν αὐτὴν τὴν γνώμην. φαίνεται τῶνόντι, ὅτι ἡ Ἀρμενικὴ γλῶσσα, κατὰ τὴν Γραμματικὴν τῆς, κατὰ τοὺς σχηματισμοὺς τῆς, κατὰ τὸ Ἀλφάβητόν τῆς

ἀπὸ τὰς πολιτικὰς μεταβολὰς καὶ τὰς ἐπιμιξίας τῶν ἑθνῶν. Ἡ διαφθοράτης ἄρχισεν ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς δυναστείας τῶν Ἀρσακιδῶν. Αὕτη κατὰ τὸ παρὸν εἶναι γλωσσά σοφῇ, τὴν ὅποιαν δὲν νοοῦσιν οἱ Ἀρμένιοι, ἀν δὲν τὴν σπουδάσουσιν. Ἡ Ἀρμενικὴ Γραμματεία δὲν ἔχει μεγάλην ἔκτασιν, ἔχει ὁμῶς Ποιητὰς, καὶ Ἱστορικοὺς (2) ὅχι εὐκαταφρονήτους. Εἰς αὐτὴν εὐρίσκονται καὶ συγγράμματα μεταφρασμένα ἀπὸ γλωσσῶν Ἀνατολικῶν καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν, ἀπὸ Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ μυθιστορίας μεταφρασμένας ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. Βεβαίουνουσιν ὅτι καὶ ὁ Ὅμηρος μεταφράσθῃ εἰς αὐτὴν τὴν γλωσσάν (3). Λέων ὁ δέκατος, ὁ Καρδινάλιος Ῥισσελιέ (Richelieu), καὶ ὁ Καρδινάλιος Φλευρὺς (de Fleury) ἐσύρυσαν μὲ τὰς προτροπὰς τὴν σπουδὴν αὐτῆς. Τινὲς ἀπόστολοι (missionnaires) καὶ πολλοὶ σοφοὶ ἐνασχολήθησαν εἰς αὐτὴν· ἀλλὰ μὲ ὅλους τοὺς κόπους τοῦ Ἀμβροσίου, τοῦ Γαλανοῦ, τοῦ Ἀκολούθου, τοῦ Δελακρόζου (de la Croze), τοῦ Βιλλεφρουᾶ, τοῦ Βίζωνος κ. τ. λ., πάλιν κατὰ τὸ παρὸν πολὺ ὀλίγον καλλιεργεῖται. Πρὸ χρόνων τινῶν, δύο Ἀρμενισταί, ὄντες εἰς δούλευσιν τῆς Βασιλικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων, ἠνάθυσαν διὰ τὰ ἐκδώσωσιν Ἱστορικὰς ἐρευνας, ἐκ τῶν Ἀρμενίων συγγραφέων· ἀλλ' αὐτὸ τὸ μικρὸν σῶμα ὀλίγονι εὐδοκίμησεν. Πρέπει νὰ ἐλπίσωμεν, ὅτι αἱ παρὰ τοῦ κυρίου Μαΐου κηρυχθεῖσαι εὐρέσεις, ἢ ἐπιθυμία τοῦ νὰ εὐρωμεν πάλιν συγ-

πλησιάζει πολὺ περισσότερον μὲ τὰς γλώσσας τῆς Εὐρώπης, καὶ κατ' ἐξοχὴν μὲ τὴν Ἑλληνικὴν, παρὰ τὰς Σημιτικὰς γλώσσας (ἴδε Schröder. Thesaur. ling. Armenic. dissert. p. 51. 52). Ὡς τόσον οἱ σοφοὶ δὲν ἠμπόρεσαν νὰ συμφωνήσωσιν εἰς τὸ νὰ θεωρῶσι τὴν φρυγικὴν γλώσσαν ὡς διάλεκτον τῆς Ἑλληνικῆς.

(2) Ὁ Σροδερὸς (Schröder) ἔδωκε μερικὰς εἰδήσεις περὶ τῶν Ἀρμενίων Ἱστορικῶν, καὶ εἶχεν ὑποσχεθῇ μίαν Βιβλιοθήκην Ἀρμενικὴν. Ὁ Κ. Χ. Τρόμπερος ἐξέδωκεν ἐν ἔτει 1758 Bibliothecae Armenicae Specimen. Οἱ Κύριοι Χαχάνος Δεκινδίδος (Chahan de Cirbied) καὶ Μαρτίνος εἰς τὰς περιέργους ἐρευνας τῶν περὶ τῆς ἀρχαίας Ἱστορίας (Recherches curieuses sur l'histoire ancienne de l'Asie. Παρίσι. 1806, p. 293—323) ἐξέδωκαν κριτικὸν κατάλογον τριάντα περίπου Ἱστορικῶν Ἀρμενίων.

(3) Villefroy. Apud Montfaucon. ibid. p. 1016. 1021. — Vil-
loison. prolegom. ad Iliad. Homer. p. XLIII, XLIV. note 1.

ηγράμματα αξιόλογα, καὶ ὁ ζῆλος καὶ ἡ φιλοπονία τῶν Ἀρμενίων τοῦ Γυμνασίου τῆς Βενετίας, καὶ πρὸ πάντων ἡ τοῦ Κυρίου Ζυράβου, θέλουν κατορθώσει νὰ ἐμπνεύσωσι τὸν ἔρωτα τῆς μαθήσεως αὐτῆς τῆς ἀναγκαίας εἰς τὴν κριτικὴν τῆς Ἀγίας Γραφῆς, καὶ ὠφελίμου εἰς τὴν κλασσικὴν φιλολογίαν γλώσσης, ἀναγκαίας μὲν· διότι, κατὰ τὸν Λακρόζον, αὐτὴ ἐγέννησε τὴν βασιλίσσαν τῶν μεταφράσεων τῆς Ἀγίας Γραφῆς· ὠφελίμου δὲ· διότι κρύπτει πολλὰ συγγράμματα τῶν Ἑλλήνων.

Αἱ παρὰ τοῦ Κ. Μαΐου κοινοποιηθεῖσαι εὐρέσεις εἶναι νέαι δείξεις τῆς ἐκ τῶν μεταφράσεων ὠφελείας, καὶ πρέπει νὰ θαυμάσωμεν, ἂν οὐ μάθωμεν, ὅτι αἱ Ἀνατολικαὶ γλώσσαι ἠμποροῦν ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον νὰ μᾶς ὠφελήσουν ἐξίσου, καθὼς ὠφέλισαν καὶ τοὺς προπάτοράς μας, οἱ ὅποιοι δι' αὐτῶν ἐγνώρισαν εἰς τὸν μεσαῖον αἰῶνα τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Πτολεμαίου, τοῦ Εὐκλείδου καὶ πολλῶν ἄλλων Ἑλλήνων συγγραφέων.

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἀναμνησθεῖσαν ἀξιόλογον διατριβὴν, ἀκολουθεῖ εἰς τὸν παρὰ τοῦ Κ. Μαΐου ἐκδοθέντα τόμον ἡ πραγματεία τοῦ Γεμισοῦ περὶ ἀρετῆς (1). Στοχάζομαι, ὅτι πρέπει νὰ ὁμιλήσω τινὰ περὶ τούτου. Ὁ συγγραφεὺς ὀρίζει τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ συνάγει τὰς ἀρετάς, τὰς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ· δεικνύει τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν τελειότητα τῆς Θεότητος, καὶ θέτει τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου εἰς πᾶν ὅ,τι συντείνει νὰ τὸν κάμῃ ὅμοιον μὲ τὸν Θεόν. Ἐκ δὲ τῶν σχέσεων τοῦ κτίσου πρὸς τὴν κτίσιν δεικνύει τὰς ἐπωφελεῖς ἀρετάς, καὶ ἀνάγει αὐτάς εἰς τέσσαρα καθολικὰ κεφάλαια. Πᾶσα γενικὴ ἀρετὴ διαιρεῖται εἰς τρεῖς εἰδικὰς ἀρετάς· ἀναλύει αὐτάς διαδοχικῶς, καὶ δεικνύει τὰ καλὰ αὐτῶν ἀποτελέσματα εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι δὲ καὶ ὅ,τι αὐταὶ συγχωροῦσι, καὶ ὅ,τι ἀπαγορεύουσι νὰ πράξῃ ὁ ἄνθρωπος. — Τὸ σύγγραμμα τοῦτο συνδέει τὰς ιδέας τοῦ Πλάτωνος μὲ τὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ εἰς τὸ τέλος ὁμολογεῖ, ὅτι πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀρετῶν προϋποτίθεται ἀναγκαίως διάθεσις φυσικὴ καὶ θεία βοήθεια, ἐνωμένοι μετὰ τὴν φρο-

(1) Περὶ ἀρετῆς καὶ τῶν ταύτης μορίων. — Ἄλλα τινὰ χειρόγραφα αὐτῆς τῆς πραγματείας ἔχον τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν: Ἀντίκρισις τῶν τεσσάρων ἀρετῶν κατὰ τὸν σοφώτατον Πλήθωνα.

ήσιν, καὶ τὴν σερεάν θέλησιν, καὶ τὴν πράξιν. Αὐτὴ ἡ πραγματεία μὲ φαίνεται γραμμένη μὲ πολλὴν εὐκρίνειαν ἰδεῶν, καὶ μὲ φρασίκην ἀκρίβειαν, ἥτις σπανίως ἀπαντᾷται εἰς τὰ συγγραμματα τοῦ Φίλωνος, καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν λαμβάνει οὗτος ἰδιόν τινα χαρακτῆρα.

(Τὰ λοιπὰ εἰς τὸ ἀκόλουθον τετράδιον.)

Ἐξεδόθη πρὸ μικροῦ βιβλιαρίου ἐπιγραφόμενον „Ἀπολογία τῶν ἐν Πίζα Ἑλλήνων ὑπὲρ Κοδρικᾶ“, καὶ ὑπογραφόμενον „εἰς Πίζαν. 18. Ἀπριλίου, 1817. Οἱ ἙΛΛΗΝΕΣ“· πλὴν καὶ ἡ ἐπιγραφή καὶ ἡ ὑπόγραφη εἶναι διόλου ψευδεῖς καὶ πλασαί. Ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ τοῦ βιβλιαρίου ἠθέλησε νὰ ὑβρίσῃ ἀδίκως καὶ εἰς τὴν τιμὴν τῆς ἐν Πείσαις σπουδαζούσης Ἑλληνικῆς νεολαίας, ἐν ᾧ ὑβρίζει τοὺς Ἐκδότας τῆς Δ. Ε. καὶ τὸν Κύριον Κοραῖν, ἐπιγράφων καὶ υπογράφων ὄνομα νέων, οἱ ὅποιοι ἔχουσι φρονήματα πάντα διάφορα ἀπὸ τὰ ὅποια ἠθέλησε νὰ τοὺς δώσῃ ὁ ὑβριστής των. Οἱ χρηστοὶ νέοι ἠναγκάσθησαν ν' ἀπολογηθῶσι καὶ ν' ἀθωώσωσι τὴν τιμὴν των καὶ αὐτὸ τὸ Ἑλληνικόν των ὄνομα ἐνώπιον ὅλου τοῦ κόσμου. Ἴδου ἡ Ἀπολογία:

„Οἱ ἐν Πείσαις φιλογενεῖς μαθηταί, καὶ μαθηματικοί, καὶ ἱατροὶ, ἐνασχολούμενοι ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια μαθήματα, καὶ εἰς τὰς ὁποίας συντείνουσιν ἐπισήμας πρὸς ἐπανόρθωσιν καὶ ἀνύψωσιν τῆς παιδείας τοῦ Γένους μας, ἔτοιμοι πάντοτε νὰ προσφέρωμεν καὶ ἑαυτοὺς εἰς τὴν κοινὴν πατρίδα, μὲ μετὰ γάλην μας ἀπορίαν καὶ ἀγανάκτησιν ἴδωμεν καὶ ἀνέγνωμεν τὸ ἐπιγραφόμενον βιβλιαρίον „Ἀπολογία τῶν ἐν Πίζα Ἑλλήνων ὑπὲρ Κοδρικᾶ“. Ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν διὰ τοῦ Δ. Ἑρμοῦ ἔμπροσθεν ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ὅτι ὅχι μόνον οὐδὲ φιλήν ιδεάν ἔχομεν αὐτοῦ, ὅχι μόνον δὲν ἐπεχειρίσθημεν ποτὲ ν' ἀπολογηθῶμεν ὑπὲρ Κοδρικᾶ, ὅχι μόνον δὲν ἐφραντάσθημεν ποτὲ τὰς ἐν ἐκείνῳ τῷ βιβλιαρίῳ φλυαρίας ἐναντίον τοῦ Κυρίου Κοραῖ, ἀλλ' ὅτι μάλιστα γνωρίζομεν τὸν σοφὸν τοῦτον ἄνδρα (Κοραῖν) ὑπερασπιστὴν τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἔθνους μας, ἡρώα Ἑλληνα τοῦ αἰῶνός μας, καὶ τὸ ὄνομά του μεγάλως τιμῶμεν καὶ σεβόμεθα, καὶ μεταξὺ τῶν ἐυεργετῶν συναριθμοῦμεν διὰ τοῦτο καὶ τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ καὶ συκοφάντας καὶ κατακρίνομεν καὶ ἐλεεινολογοῦμεν. Ἦθελεν εἶναι τῇ ἀληθείᾳ φανερά ἀντίφασις, ἐν ᾧ καταγιγνόμεθα εἰς

τὴν φιλοσοφίαν, νὰ κατηγόρῳμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι καὶ νὰ συκοφαντῶμεν τοιοῦτους ἄνδρας φιλόσοφους, σεβαστοὺς εἰς ἡμᾶς καὶ πρᾶγμα δὲ ἐλεεινὸν καὶ εἰς ἡμᾶς, ὅσον εἰς τὰ ἥθη μας καὶ τὸν χαρακτῆρά μας; καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅσον εἰς τὰς μελλούσας τῆς παρ' ἡμῶν ἐλπίδας; Τοῦτ' αὐτὸ ἐπιβεβαιούμεν ἐνυπογράφως, καὶ ἐπιμένομεν νὰ ἀποδείξωμεν, ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν χαρακτῆρα μαθητῶν, καὶ ἐρασῶν τῆς παιδείας καὶ τῶν αὐτῆς πρᾶξεων, καὶ ἐπομένως κρίνομεν ἀνάξιον ἡμῶν, καθὼς καὶ εἰς τὸ παρελθόν, καὶ τῶρα καὶ πάντοτε νὰ προσώψωμεν εὐ μόνον κατηγορίαν ἄδικον, ἀλλ' οὐδὲ δικαίαν, ἐν ᾗ πρόκειται τὸ συμβουλευεῖν καὶ πληροφορεῖν.

Δὲν λείπομεν ὅμως νὰ ἀναφέρωμεν εἰς τοὺς ὁποῖους ζητεῦσι νὰ βεβηλώσωσι τὰ ἱερά τῶν μαθητῶν ὀνόματα, καὶ νὰ βάλλωσι εἰς τὰ ἀλώεστων σώματα, τῆς ζηλοτυπίας καὶ χαιρεκακίας τῶν τὰ λόγια, ὅτι ἐγράφησαν ἐν βίβλῳ ζώντων, καὶ μένουσι καὶ δέλουσι μείνει αἰωνίως ἀμίαντα καὶ ἀνέθευτα.

Οἱ ἐν Πείσαις φιλογενεῖς μαθηταί.

Ἰωάννης Δελλαγραμμάτικας Ἄνδριος.

Στέφανος Καραθεοδωρῆ Ἀδριανουπολίτης.

Γεώργιος Ἰδομενεὺς Κρής.

Ἀγαμέμνων Αὐγερινὸς Πελοποννήσιος.

Διονύσιος Καμπάνης Ἄνδριος.

Σωτήριος ὁ Φιλιππίδης Ἀθηναῖος.

Σπυρίδων Καυρίκας Γαλαξυδιώτης.

Παναγιώτης Πάρπογλου Πελοποννήσιος.

Μιχαὴλ Τροχάνης Λάκων.

Κωνσταντῖνος Δενδρινὸς ἐκ Ζαγοράς.

Νικόλαος Φωτεινὸς ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως.

Γεράσιμος Βαλσαμάκης ἐκ Κεφαλληνίας.

Θεοδόσιος Τζηληγιάννης Ἰθακήσιος.

Νικόλαος Καλλέργης ἀπὸ τὴν Σμύρνην.

Ζαχαρίας Παππαδόπουλος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

Κωνσταντῖνος Γ. Σχινᾶς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

Παῦλος Παπαγεωργόπουλος Ζακύνθιος.

Κωνσταντῖνος Πολίτης ὁ ἐξ Ἀκαρνανίας.

Παῦλος Σιδέρης Μεσολογγίτης.

Δημήτριος Οἰκονόμος Ὑδραῖος.

Κωνσταντῖνος Μακρὺς ἐξ Ἰωαννίνων.

Ἰάκωβος Θεοφιλᾶς ὁ ἐκ Τρίκκης.

Φίλοι ὁμογενεῖς, μαθηταὶ κατὰ τὸ ἐν Πείσαις Πανεπιστήμιον! Τὰ φρονήματα, τὰ ὁποῖα δείχνετε εἰς τὴν παρούσαν ἐπιστολὴν, ἀποδεικνύουσι προφανῶς, ὅτι οὔτε σεῖς ἀναλίσκετε εἰς μάτην τοὺς κόπους σας πρὸς παιδευσίν σας, οὔτε ἡ Ἑλλάς εἰς μάτην ἐλπίζει εἰς τὰ φῶτά σας. Τί καλὸν δὲν ἡμπορεῖ νὰ προῖδῃ τις μετὰ λόγου καὶ νὰ ἐλπίσῃ περὶ τῆς μελουσύνης γενεᾶς, ὅταν οἱ διάδοχοι τῆς ἐνεσώσης τρέφουν ἤδη τοιαῦτα αἰσθήματα καὶ φρονήματα! Εἶθε μόνον αὐτὰ νὰ γέγουν τὰ κοινὰ φρονήματα ὅλης τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας!

Οἱ Ἐκδ. τοῦ Α. Ε΄.

Βιβλία Νεοφανῆ.

Ἐξεδόθησαν ἐν Βιέννῃ, κατὰ τὸ τυπογραφεῖον τοῦ Ἰωάννου Συνεῖρερ, 1817, ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ:

Γεωργίου Σακελλαρίου, ἱατροῦ τοῦ ἐκ Κοζάνης, Ποιήματα· προσφωνηθέντα παρ' αὐτοῦ τῷ ἐντιμωτάτῳ κυρίῳ κυρίῳ Κωνσταντίνῳ Τακιατζῇ, οὗτινος καὶ τῇ δαπάνῃ τυποῖς ἐξεδόθησαν. Σελ. 230. εἰς 8. μικρόν. (Πωλοῦνται τὰ ποιήματα αὐτὰ ἐν Βιέννῃ παρὰ τοῖς ἐλλογιματάτοις ἀνταδελφοῖς Κυρίοις Καπετανάκη φιορ. Βιέν. 5, εἰς δὲ τῆς Τουρκικῆς ἐπικρατείας τὰ μέρη γροσ. 6.)
ἔτι δέ:

Σοφοκλέους τραγωδία Αἴαντος Μαιξιοφόρου, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ, καὶ μετρικοῦ κειμένου τοῦ Ποιητοῦ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμιλουμένην γλῶσσαν, καὶ μετασχηματισθεῖσα κατὰ τὴν τάξιν τῶν νεωτέρων τῆς Εὐρώπης δραμάτων εἰς πράξεις, καὶ εἰς σκηνάς, σχολιασθεῖσα ἀκριβῶς διὰ πολλῶν περιέργων σημειώσεων, καὶ πλουτισθεῖσα μὲ πέντε εἰκόνας· ἐκδοθεῖσα δὲ ἤδη εἰς τὸ φῶς τοῦ τύπου φιλοτίμῳ δαπάνῃ τοῦ φιλοκάλου, καὶ τιμίου ἐν πραγματευταῖς κυρίου Μάρκου Γεωργίου Κάρτζα· ἐν τῷ τέλει δὲ περιέχουσα παράρτημα τῆς κρίσεως τῶν

Ἀρ. 1.

*)

σχολίων, καὶ μεταφράσεως τῆς Συγγραφῆς τοῦ Θουκυδίδου παρὰ Νεοφύτου Δούκα. Βιβλίον Α'. ἐν Βιέννῃ, 1817. ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ τυπογραφείου Ἰωάννου Βαρθ. Σέεκ. Σελ. 80. εἰς 8. μέγα.

ἔτι:

Ἡ Κρίσις τοῦ Πάριδος. Ποίημα μυθολογικόν, ἐρωτικόν καὶ ἠθικόν Δημητρίου Γουζέλη τοῦ ἐκ Ζακύνθου. Ἐκδοσις πρώτη μετὰ διαφορῶν ὑποσημειώσεων, ἐν αἷς περιέχονται ἱστορικῶς σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ βίοι ἀξιολόγων ἀνδρῶν οὐκ εὐαριθμοί.

„Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci,

„lectorum delectando, pariterque monendo. Hor.

„Ὅς τις μιγνύει τῷ φελὲς εἰς τὸ γλυκὺ κερδαίνει

„ὅλον τὸ πᾶν, διότ' ὁμοῦ καὶ νοθετεῖ κ' εὐφραίνει,

Ἐν Τεργέσει 1817, παρὰ τῷ Ἀντωνίῳ Μαλδίνῃ τυπογράφῳ. Δαπάνη τοῦ ἰδίου συγγραφέως. Σελ. χχiii. καὶ 366.